

Monseniorul .D.Sălăgean

se va citi con fonts times east, care se ia de pe situl www.popian.it

MONSENIORUL DUMITRU SĂLĂGEAN

Am atâtea motive de venerație pentru monseniorul Dumitru Sălăgean! Atâtea amintiri și fapte luminoase ale Sfinției Sale mă țin strâns de sufletul lui, încât faptul de a-l avea aproape și a mă bucura de adâncă lui spiritualitate devenise un ideal de viață. Acum, că ne privește din alte lumi mai bune, a scrie despre El este un tribut insuficient adus măreției Sale sufletești. Voi spicui doar câteva exemple, ca omagiu adus prezenței Sale părintești cu care m-a luminat timp de 12 ani, din momentul în care am avut fericirea și onoarea să-l cunosc.

Viața Sa.

Insistența mea (și poate și a altora) față de Dânsul de a-și scrie memoriile a avut ca efect faptul de a fi lăsat câteva autobiografii -altele decât cele la care fusese obligat în vremuri groaznice, -ca și interviuri și istorisiri orale, înregistrate, de care ne bucurăm acum.

“ M-am născut în anul 1913, luna octombrie, 29, în comuna Vișinel, județul Cluj. Dar acum satul meu e trecut la județul Mureș. (Și o zicea cu o oarecare acreală). Am trăit în mediu rural, părinții mei au fost agricultori. Am studiat la Blaj, am devenit preot celib, deci n-am copii, dar am în schimb vreo 40 de nepoți, pe care îi iubesc ca pe copiii mei. Când m-au arestat, aveam 37 de ani și numai Dumnezeu m-a scăpat de moarte; dar a muri pentru Credință, ca episcopii noștri, ar fi fost o mare cinste și bucurie pentru mine. Totuși, tinerețea și-a spus cuvântul.”

La întrebarea: “ care a fost lucrul cel mai greu de suportat în pușcărie “ a răspuns: foamea și secretul de a te întâlni cu deținuți din alte celule ; era strict oprit să te întâlnești cu ei. Grea a fost și lipsa de cărți de lectură, de a sluji Sf. Liturghie... oh, dar ce n-a fost greu? Am slăbit fizicește și mi-a slăbit și memoria. Nu mi-au restituit bunurile confiscate. Dar Dumnezeu a biruit și mi-a dat fericirea să văd libertatea Bisericii noastre; și să slujesc din nou în catedrala pe care ne-au luat-o din mâinile noastre în 1948.”

Vișinel.

Iubirea pentru satul natal, Vișinel, pentru cei scumpi, îngropați acolo, trebuie să fi fost sfâșietoare, deși perfect dominată, până la ironie. A rămas în arhive un discurs al său la aniversarea școlii din Vișinel, în care a pus tot pathosul dorului pe care-l trăia în singurătatea camerei sale din Lugoj. Se stăpânea, ironiza, dar mie îmi vorbea de acest sat cu nostalgie și durere; de preotul Gh. Somlea și de soția lui, de învățătorul Vasile Selișteanu și de alții, cu care a început primii ani de școală.

După studiile de la Academia de Teologie din Blaj, părintele Dumitru a fost hirotonit la 8 martie, 1936 și numit la parohia Bucium, iar după doi ani la Copăcel. În ambele parohii a fost ctitor și apostol desăvârșit, binefăcător și protector al celor drepti și nevinovați. Providența l-a adus la Lugoj în preajma colosului care a fost IPS. Ploscaru, spre a-i fi ajutor de nădejde în momentele groaznice ale desființării Bisericii. S-a rugat, a plâns și a suferit alături de Episcop și de ceilalți confrați în acele nopți de groază ale lui octombrie 1948 și mai târziu. Și iată că adorația euharistică, cruciada Sf. Rozar, organizate atunci, precum și lacrimile lor au adus efectul dorit: după cum știm, când nimeni nu se mai aștepta, a venit și peste România libertatea; iar Marele Ploscaru, alături de Monseniorul, de ceilalți preoți și credincioși din Lugoj au fost singurii, în toată Biserica Unită, care au primit Catedrala înapoi în chip pacific, sărbătoresc și prietenesc din partea celor ce o ținuseră până atunci: o decizie a Providenței, al cărei înțeles îl vom ști și noi definitiv, cum îl știu Ei acum, în fața Tronului Ceresc. Credința și închisoarea.

Gândindu-mă la personalitatea monseniorului Sălăgean, mă conving din zi în zi că în România comunistă nu putea să scape de închisoare. Prea era pur, prea era sincer, prea era pătruns de o Credință fără îndoieli în adevărata Biserică a Domnului. Nu putea să nu intre în rândul marilor mărturisitori români care au umplut Cerul, după 1948.

Cu preoții, Ioan Bele, Vasile Tiut și Alexandru Rațiu a împărțit mai tot timpul durerii, în timp ce cu Înălții Prelați și alți prieteni a fost închis pe perioade mai scurte. “Credința mea catolică m-a făcut să rezist în detenție”, spunea.

Într-adevăr a suferit închisoare între 20 iulie, 1950 și 27 sept. 1955, dus fiind în diferite pușcării,

dintre care, "cea mai grea a fost Sighet". " Fără nici o condamnare; reținut numai pentru a nu fi semnat trecerea la ortodocși". Eu însă adaug la acest motiv figura lui adâncită în virtuți adevărate, de neiertat sub un regim satanic. Adevăr care mă face să cred că marii virtuoși care umplu azi vitrinele României și n-au suferit închisoare și persecuție n-au știu niciodată ce este virtutea.

Cu părintele Vasile Tiut a locuit în aceeași casă, până la moartea acestuia, în somn, la 25 aprilie, 1983. Iată cum descrie Monseniorul arestarea și suferința lor: " În 19 iulie, 1950, la miezul nopții, Tiut a fost ridicat cu o mașină a securității de la părinții săi din Petrilaca, unde, cu 10 zile mai înainte a fost obligat de securitate să plece din Lugoj la părinți. În acea noapte, de la Lugoj, a fost arestat și părintele Dumitru Sălăgean de către 4 securiști; și Ioan Bele, preot la Caransebeș. Părintele Vasile Tiut a fost dus de la Petrilaca la Cluj, cu o mașină, iar de la Cluj la Timișoara cu trenul. Tot timpul a avut cătuși la mâini și legat cu cătușile de manivela care se dă de la cald la rece, din compartiment. A fost o călătorie grea, ținând mâinile în sus. De la Timișoara a fost adus la Lugoj, de căpitanul Ausberger, care a detestat metoda cum părintele Tiut a fost adus legat în cătușe.

Părintele Tiut a stat la securitatea din Lugoj de la 20 iulie 1950 până la 16 octombrie, 1950, când a fost transportat la penitenciarul din Lugoj. La Securitate a fost bătut și împuns în fese cu o sulă, noaptea, apoi a fost dus în curte, la un robinet cu apă să se spele ca să nu se umfle împunsăturile. De la penitenciar, la 15 februarie 1951, a fost dus la București cu părintele Dumitru Sălăgean și cu părintele Ioan Bele, la Ministerul de Interne. Acolo au fost băgați într-o baie-la subsol. Li s-a dat câte o saltea cu paie. După o oară, au venit doi ofițeri securiști i-au scos afară și ei au făcut baie, (în frig). Terminând, i-au băgat iar în baie, care era plină de aburi și pe sub grătare curgea apa. Acolo au stat 10 zile, au fost anchetați, apoi duși la penitenciarul din Sighet, unde au rămas până în 14 aprilie, 1955.

Pe mine când m-au arestat, m-au ținut într-un fel de mormânt, abia mă puteam mișca; la pâine și apă. A urmat apoi Timișoara, Lugoj, Interne-București, Jilava. La Jilava am stat 2 săptămâni, într-o cameră cu 90 de deținuți. De la Jilava, iar la Timișoara, apoi la securitatea din Lugoj, lângă " Parcul utemiștilor". Aici am fost din nou anchetați, urmând să ne judece, căci 5 ani și 3 luni am stat închiși fără nici o sentință ori judecată. În timp ce eram sub anchete, un ordin de la Moscova, (Hrușciiov) a venit ca să fim eliberați cu toții. În 27 septembrie, 1955, orele 10, am fost chemați, bărbierii și eliberați.(...) Părintele Vasile Tiut și părintele Dumitru Sălăgean s-au stabilit la Lugoj, unde au locuit și înainte de arestare. Părintele Tiut a intrat crâsnic la biserica romano-catolică, unde a funcționat o jumătate de an, până când securitatea a cerut preoților bisericii să-l dea afară, pe motiv că atrage pe credincioșii greco-catolici. A fost angajat cu intervenții la poșta din Lugoj, până la pensionare. A murit în somn în noaptea de Florii, 1983."(...)

Când, în 1964 a apărut și IPS. Ioan Ploscaru, ieșit din închisori, au început o viață comunitară în trei, clandestină și secretă, deși în deplin control al securității. Au fost ajutați și adorați de creștini smeriți și discreți, ca sora Elena Petrescu. Au rămas în arhivele familiei și prietenilor istorisiri de vizite ale securității, de controale ridicole, dar și de întâmplări duioase, vesele și surprinzătoare, care conturează profunzimea spirituală a celor trei mari claustrați.

Scrierile monseniorului Dumitru.

Cele mai importante dintre scrieri, (predici, rezumate din cărți celebre, poezii, omagii, studii, cateheze, conferințe,) rămân memoriile și scrisorile de apărare a Credinței, înainte și după ce a suferit închisoarea, riscând moartea pentru Ea.

Lupta lui, în scris și prin conversații riscante, în vremi periculoase, spre a dovedi dreptatea și autenticitatea alegerii sale de a fi mărturisitor și chiar mucenic al Bisericii Greco-Catolice a fost pe cât de extenuantă, pe atât de constantă. Avea de rezistat sofismelor preoților și prelaților ortodocși, ca și asalturilor securității și informatorilor acestora. Cu căldură, dar și cu curaj, cu blândețe dar și cu fermitate, Mons. Dumitru răspundea acestora prin scrisori lungi-adevărate tratate-, de o frumusețe unică și de o probitate zdrobitoare. Tentativele și răspunsurile lipsite de sens ale adversarilor demonstrează că nu exista un dialog, că aceștia erau paraleli și întunecați în sofismele lor. Mari demnitari ortodocși ca și securiști ateii notorii îi necăjeau sufletul cu replici și insinuări fără logică, rod

al unei nebulii colective, specifică unui regim de nebunie generală. Și blândul Monsenior parcă tot nu credea ochilor: continua să răspundă, folosind logica riguroasă, teologia subtilă și bunul simț inspirat de Dumnezeu -arhivele o dovedesc- lăsându-ne moștenire adevărate manuale de viață, foarte prețioase nouă, celor de azi; noi care trăim în libertate fără dreptate, pe pământul românesc. Între timp, compunea versuri și epigrame prietenilor. Numai un om care a suferit atât de mult, putea fi plin de atâta veselie interioară. Acesta este și cazul multor mărturisitori și martiri ai Credinței, colegi de detenție.

Cita des, în scris și în conversații, textul din "Imnul copilăriei din școlile americane": "Datoria noastră este să lăsăm pământul mai bun decât l-am găsit." Și este evident că a realizat din plin acest ideal.

Ironie.

În materie de ironie, Monseniorul era neîntrecut. Să ne aducem aminte, în primul rând, de modul în care aprecia ironia vieții: cum într-o autobiografie ce i s-a cerut la 1 iunie, 1959 a scris că a funcționat ca preot până în 1949 în comunele Bucium și Copăcel din Regiunea Stalin, după care a renunțat la parohie "din motive de sănătate" din care cauză "a trebuit să întrerupă serviciul pe mai mult timp"; iar după ce s-a refăcut s-a angajat la Întreprinderea de lucrări forestiere, la muncă de jos.

Halal refacere, halal sanatoriu; și lipsă de ironie la cei ce comandau autobiografia.

Ironia care mă interesa cel mai mult era aceea pe care o exersa cu mine: îmi imita mișcărilor, discursurile, vocea, mersul, ca un adevărat maestru și părinte -amic, ca să văd exagerările și părțile ridicole ale comportamentului meu. Muream de râs, sperând că am înțeles câte ceva.

A avut și buni prieteni, mari maeștri în ironie, ca un Romul Cișmaș care-i scria în 1940: "Părinte Canonic, fiindcă Măria Voastră mă cunoașteți, am îndrăznit să vin a vă ruga să fiu mutat în parohia "Câmpia Turzii II"... Am toată nădejdea în Măria Voastră, știindu-vă bunătatea...."

Părintelui Hrâncu din Alba Iulia i s-a nântâmpat mai rău. Dintr-o informație auzită pe jumătate, a înțeles, în ianuarie, 1983, că Monseniorul s-a dus în rai. Și s-a pus pe plâns și pe condoleanțe, până când, aflând adevărul, îi scrie o scrisoare plină de iubire, de lacrimi și de ironii.

- Bucurați-vă, Monsenior, i-am zis; unui coleg preot la Roma i s-a nântâmpat să-și vadă chipul îndoliat în ziar, cu sincere condoleanțe ... și nu era o ironie.

Stima din partea Marilor Oameni.

La 11 decembrie, 1991, părintele Dumitru Sălăgean a primit demnitatea de Monsenior, Capelan al Sanctității Sale, Papa, la recomandarea I.P.S. Ioan Ploscaru. Îmi aduc aminte cât de preocupat era luminosul Ierarh, ca să i se facă acest gest de dreptate unui om într-adevăr superior, care era Monseniorul. Și cu câtă ironie- semn de smerenie și detașare- a primit Monsenior Dumitru să fie chemat cu acest titlu! (În treacăt fie spus, noi îl numeam astfel cu mult înainte).

Respectul și încrederea Marelui Ierarh Ploscaru față de Monseniorul sunt sigilate de scrisoarea – testament, compusă în vremuri grele în care: "tot ce rămâne în urma mea, obiecte, mobilă, haine, bani, cărți, tot ce mi-a aparținut mie îți las ție".

Această stimă a avut-o din copilărie, bucurându-se de o prietenie aproape părintească de la viitorul episcop martir Vasile Aftenie, (de la care Monseniorul păstra scrisori din studenție la Roma). Precum și de la Episcopul care l-a hirotonit, și El martir, Valeriu Traian Frențiu, care-i aprecia marile virtuți ale sufletului său. Și pe care le-au dovedit cu toții suferind și murind pentru Biserica lui Cristos. Episcopul Alex. Nicolescu, impresionat de faima minunată a tânărului preot de la Bucium, "dorind a-ți da un nou îndemn spre tot ce e bun și plăcut, Te numim Administrator Parohial al Parohiei Copăcel", ecc... Episcopul Ioan Dragomir, care avea o adevărată evlavie pentru Episcopul Ioan Ploscaru, îmbrățișa în acest sentiment și pe Monseniorul Dumitru, mărturisindu-i stima de fiecare dată.

Aceași stimă a avut-o din partea Cardinalului, Alexandru Todea. Iată ce i-a scris acesta, la 11 decembrie, 1984:

"Dragă Părinte Dumitru,

Vă mulțumesc foarte cordial pentru sentimentele exprimate de ziua consacării mele întru episcop al Bisericii Unite cu Roma. Am rămas și de data aceasta emoționat și profund mișcat de atențiile Sfinției

Voastre. Mă gândesc de multe ori la anul petrecut împreună la Seminarul din Blaj, unde Sfinția Voastră aproape de sfârșitul studiilor erați considerat de toți amabil, blând și bun. Mă bucur că aceste mari calități s-au permanentizat și V-au însoțit tot timpul.

Cu mult drag în Iisus și Maria, Alexandru Todea, Reghin, 11 dec. 1984.”

E adevărat că atunci când Monseniorul, aflându-se la Roma, s-a dus la amicul arhiepiscop, abia numit Cardinal, să-i ceară o recomandare scrisă, spre a primi ajutoare pentru Dioceza de Lugoj, Eminența Sa l-a refuzat cu vehemență, lăsându-l foarte perplex și deziluzionat pe bunul Vicar General. Dar iubirea pe care Monseniorul o simțea pentru Cardinal și pentru întreg episcopatul catolic, vechi și nou nu era atacabilă. Tăcerile și uitările unor ierarhi le scuza cu greutatea vremilor într-adevăr apăsătoare.

Ospitalitate.

Dau numai un exemplu-tipic- de iubire de aproapele, trăit cu risc și curaj de Monseniorul Dumitru: prin 1961 găzduiește în căsuța sa din Ioan Popovici Bănățeanu, 10, pe preotul Vasile Aștileanu, care fusese îndepărtat din parohia catolică Răducăneni, în care funcționase, în Dioceza de Iași, și venise să se adăpostească la suflete mari și sigure, cum erau Monseniorul Sălăgean și părintele Vasile Tiut. După o vreme, acesta pleacă, promițând reîntoarcerea după 2 săptămâni. Nu s-a mai întors niciodată, fiind numit consilier patriarhal și apoi episcop ortodox. Monseniorul ne vorbea cu mare mirare și deziluzie despre viața acestui om.

Aș mai da și cazul meu, ca exemplu de încredere și iubire din partea Monseniorului față de un străin care eram eu, venit în modesta casă din Lugoj, dintr-un ambient și dintr-o lume nesigură, fără recomandări, ba chiar aureolat de îndoielile unor răuvoitori. Monseniorul, ca și marele Ierarh, Ioan Ploscaru, s-a comportat în chip regal, nu numai prietenesc și părintesc. Și m-a apărat cu strășnicie, în fața nedreptăților vieții, datorită aceluia instinct al marilor oameni, prin care recunosc sinceritatea și nevinovăția cuiva.

Ospitalitate pentru confratele meu, Mons. George Picu, pentru elevii mei, amicii mei, familia mea, ca și pentru diferiți candidați la preoție- adevărați sau neadevărați- care s-au strecurat în viața noastră.... Monseniorul avea pentru fiecare o vorbă dreaptă, o definiție exactă, (cea a ÎPS. Ploscaru era mai severă): dar ambii aveau totdeauna dreptate, în timp ce eu mă înșelam cam de fiecare dată. Deziluzii însă a avut destule. Ca aceea privitoare la doctorul Tiberiu Ghițescu, în a cărui casă a lăcrimat o icoană a Maicii Domnului, prin 1982. Prietenul comun, Ioan Pența, i-a scris despre acest miracol Monseniorului, care a anunțat pe IPS. Ioan Ploscaru. Înaltul Ierarh i-a scris doctorului Ghițescu, cu care fusese coleg, cerându-i lămuriri și amănunte, întrucât acesta arătase lui Pența icoana precum și locul unde căzuseră lacrimile. Dar doctorul a răspuns puțin amabil, că nu și-l amintește și că “ singura lui preocupare este și va rămâne până la sfârșitul vieții sale, îngrijirea bolnavilor după ultimele cercetări științifice.” (Declarații clare de apostazie și de lipsă de iubire de adevăr și de aproapele. Deveniseră normale în acele vremuri de rușinoase apostazii). Monseniorul era impresionat de lacrimile Fecioarei de la Scăiuș, dela Siracusa, Civitavecchia. Era convins că și lăcrimarea din casa acestui doctor, în România, ar fi avut un profund înțeles pentru soarta țării și a poporului român. Dar popoarele cu mai marii lor cu tot, și în tiranie ca și în libertate, lasă să treacă ocazii unice pentru mântuirea lor.

Smerenie totală.

Monseniorul s-a spovedit de multe ori la mine. Nu-mi vine să cred că a făcut acest gest și mă întreb cum am avut curajul să accept. Când se coboară Înălții Prelați către persoane neinfluențe ? Acolo, în scaunul de spovadă am învățat ce înseamnă această virtute în sufletul unui om valoros, care nici nu-și dă seama bine de propria-i valoare.

Ca și majoritatea preoților clandestini, în timpul persecuției, scaunul de spovedanie a fost pentru Monseniorul, cel mai important loc al apostolatului său. Apostolat pe care l-a continuat cu profunzime și după 1990, până aproape de plecarea Sa la cer. Nu poți uita modul minunat cum spovedea și sfaturile absolut la obiect; dar mai ales chipul extraordinar prin care apostolatul său se completa cu cel al Marelui Episcop pe care-l avea aproape și-l slujea cu evlavie.

Cum l-am cunoscut

Am avut fericita inspirație să trec prin Lugoj, în prima mea călătorie în România după întoarcerea din exil, ianuarie, 1990. Am cunoscut atunci un lerarh de o înălțime supremă: Ioan Ploscaru; care nu putea avea alături de el ca ajutor, sfătuitor, vicar și prieten decât un alt om de o înălțime supremă: Monseniorul Dumitru Sălăgean. Am recunoscut calitățile lor sufletești din primul moment, acela în care au venit amândoi să deschidă poarta cea mare către grădinița lor, în care parcam mașina. Iar modul în care am devenit imediat-și am rămas- rude sufletești, a confirmat intuiția primordială. Monseniorul m-a primit de fiecare dată așa cum se și despărțera de mine și de amicii mei: cu o duioșie și o emoție de nedescris. Eu n-am rămas dator în materie de sentimente față de acești coloși; pe de altă parte, rămân convins că meritau mai mult, cum de fapt întreaga Biserică Unită Română merită infinit mai mult de la poporul român, de la Biserica Universală, de la Istoria mucenicilor care și-au dat viața pentru Cristos.

Biserica Unită.

-Monsenior, îi spun eu odată, prin 1993, greco - catolicii nu s-au întors cu toții la Credința părinților lor. Patruzeci de ani au fost mulți!

Monseniorul a răspuns, cum răspundea de obicei: cu o pildă grăitoare.

-Dragă, în Banat, țuica de prune se fierbe numai odată și d-ai-a e mai mult lichid care miroase a țuică. În Ardeal se fierbe de două ori, bănățenii îi spun pre-friptă. Iese mai puțină, dar mai tare, un adevărat medicament.

-Ce vreți să spuneți, Monsenior?

-Așa e cu Biserica Unită: și-a împuținat numărul credincioșilor și al preoților, căci anii au trecut și ea este "prefriptă"; dar își mărește calitatea și va deveni un medicament scump cu efect și căutat. Iată de ce sunt optimist și sigur de reușita ei".

Monseniorul a lăsat scrise aceste cuvinte, pe care le gândea în timpuri grele.

Monsenior, Vă urez o grabnică beatificare!

Pr. Cătălin Dragu Popian, Roma.

7 oct. 2004.